

מה היום בתכנית?

- מבני בקרה ב Java
  - משפטי תנאי
    - if
    - switch
  - לולאות
    - while/do-while
    - for
  - זימון והגדרת שרותי מחלקה (methods)
  - העמסת שרותים

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

2

תוכנה 1 בשפת Java שיעור מספר 2: זרימה של תוכניות

ליאור וולף ליאור שפירא

בית הספר למדעי המחשב
אוניברסיטת תל אביב

מצביע התוכנית (program counter)

- לפני תחילת ריצת התוכנית מועתק קוד התוכנית לאיזור מסוים בזכרון המחשב (איזור בשם CODE)
- משתנה מיוחד בשם מצביע התוכנית (program counter) מצוין באיזור שורה אנחנו נמצאים בביצוע הקוד
- לאחר ביצוע כל שורה בתוכנית מעודכן ערך המצביע לשורה הבאה שאותה יש לבצע
- נציג היום כמה משפטים ב Java אשר משפיעים על זרימת התוכנית. כלומר גורמים לתוכנית להתבצע בצורה שאינה לינארית

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

4

התקדמות לינארית

- בשיעור הקודם דנו בביטויים בשפה – וראינו תוכניות פשוטות שמבצעות פעולות (בעיקר השמה) על ביטויים ומשתנים
- התוכנית התקדמה באופן קווי (לינארי) – החל בפונקציה main התוכנית בצעה שורה אחר שורה את התוכנית, עד שהגיעה לסוף main והסתיימה
- ציינו בעזרת החץ את השורה הנוכחית שבה אנו נמצאים. בסוף כל שורה ירד החץ שורה למטה
- איך מיוצג החץ במודל הזכרון של התוכנית?

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

3

משפט if (עם בלוק משפטים)

- בלוק הוא אוסף משפטים עטוף בסוגריים מסולסלים
- דוגמא:

```
...
if (grade > 60) {
    System.out.println("You passed the test!");
    System.out.println("Hip Hip Hooray !");
}
System.out.println("Your grade is: " + grade);
```

- הלוגיקה של זרימת התוכנית מתקיימת עבור הבלוק כפי שהתקיימה עבור המשפט הבודד בשקף הקודם

- מה יודפס עבור grade שהוא 40?
- מה יודפס עבור grade שהוא 100?

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

6

משפט if

- מזכיר ביטוי ב-scheme
- דוגמא:

```
...
if (grade > 60)
    System.out.println("You passed the test!");
    System.out.println("Your grade is: " + grade);
```

- הביטוי בסוגריים חייב להיות ערך בולאני
- אם ערכו הוא true יתבצע המשפט או הבלוק המופיע מיד אחרי הסוגריים (פסקית-אז, then-clause), ואחר כך תמשיך התוכנית בצורה סדרתית
- אחרת, התוכנית תדלג על משפט (או בלוק) זה

- מה יודפס עבור grade שהוא 40?
- מה יודפס עבור grade שהוא 100?

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

5

משפט if/else מקוננים (nested if)

הביטוי הבוליאני ב- if יכול להיות מורכב:

```
if (grade>=55 && grade<60)
    // recheck the exam...
```

פסקות-אז ופסקות-אחרת יכולים להיות בעצמם משפטי if:

```
if (x == y)
    if (y == 0)
        System.out.println(" x == y == 0");
    else
        System.out.println(" x == y, y!= 0");
```


בדוגמא זאת ההיטס (אינדנטציה) מטעה!
 ה- else משוייך ל if הקרוב לו
 יש להשתמש ב- { } כדי לשנות את המשמעות, וגם לצרכי בהירות

משפט if/else

אם נרצה שכאשר התנאי מתקיים יתבצעו משפטים מסוימים וכאשר הוא אינו מתקיים יתבצעו משפטים אחרים נשתמש במשפט else

```
...
if (grade>60) {
    System.out.println("You passed the test!");
    System.out.println("Hip Hip Hooray !");
} else {
    System.out.println("You failed");
    System.out.println("It is so sad...");
}
System.out.println("Your grade is: " + grade);
```

אם התנאי אינו מתקיים התוכנית מדלגת על ביצוע פסקות-אז וקופצת לשורת ה else
 משפט else יכול להכיל משפט אחד, בלוק או לא להופיע כלל
 משפט else הוא בעצם פסקות (פסקות-אחרת, else-clause) - הוא יכול להופיע רק אחרי פסקות-אז

מה יודפס עבור grade שהוא 40?
 מה יודפס עבור grade שהוא 100?

אופרטור התנאי

שימוש באופרטור התנאי:

```
System.out.print(n==1 ? "child" : "children");
```

שימוש במשפט תנאי:

```
if (n==1)
    System.out.print("child");
else
    System.out.print("children");
```

מה ההבדל?

אופרטור התנאי

אופרטור התנאי (להבדיל ממשפט תנאי) דומה לביטוי if ב- scheme
 התחביר:

```
<boolean-expression> ? <t-val> : <f-val>
```

ראשית, הביטוי <boolean-expression> (ביטוי התנאי, שחייב להיות בוליאני) מחושב

- אם ערכו true <t-val> מחושב ומוחזר כערך הביטוי
- אם ערכו false <f-val> מחושב ומוחזר כערך הביטוי

הקדימות שלו היא אחרי האופרטורים הבינריים
 אופרטור התנאי הוא ביטוי – ניתן לחשב את ערכו, לעומת משפט תנאי שהוא משפט בקרה המשפיע על זרימת התוכנית

ריבוי תנאים (switch)

קיים תחביר מיוחד לריבוי תנאים:

```
System.out.print("Your grade is: ");
switch(grade){
    case 100:
        System.out.println("A+");
    case 90:
        System.out.println("A");
    case 80:
        System.out.println("B");
    case 70:
        System.out.println("C");
    case 60:
        System.out.println("D");
}
...
```

ארגומנט ה switch הוא שלם שאינו long או טיפוס מניה (יוסבר בהמשך הקורס)
 מתבצעת השוואה בינו ובין כל אחד מערכי ה case ומתבצעת קפיצה לשורה המתאימה אם קיימת
 לאחר הקפיצה מתחיל ביצוע סדרתי של המשך התוכנית, תוך התעלמות משורות ה case

מה יודפס עבור grade שהוא 60?
 מה יודפס עבור grade שהוא 70?

ריבוי תנאים (else-if)

```
if (exp1) {
    // code for case when exp1 holds
}
else-if (exp2) {
    // when exp1 doesn't hold and exp2 does
}
// more...
else {
    // when exp1, exp2, ... do not hold
}
```

למבנה else if אין סמנטיקה מיוחדת, נשתמש בו במקרה שמתוך אוסף מקרים אמור להתקיים מקרה אחד לכל היותר

מה המשמעות של הקוד למעלה ללא ה- else?

ריבוי תנאים (default)

```

System.out.print("Your grade is: ");
switch(grade){
    case 100:
        System.out.println("A+");
        break;
    case 90:
        System.out.println("A");
        break;
    case 80:
        System.out.println("B");
        break;
    case 70:
        System.out.println("C");
        break;
    case 60:
        System.out.println("D");
        break;
    default:
        System.out.println("F");
}
    
```

- מה יודפס עבור grade שהוא 75?
  - בתכנות מונחה עצמים נשתדל להימנע משימוש בswitch
  - בהמשך הקורס נראה מנגנונים אחרים של השפה, שנחשבים טובים יותר להתמודדות עם ריבוי תנאים

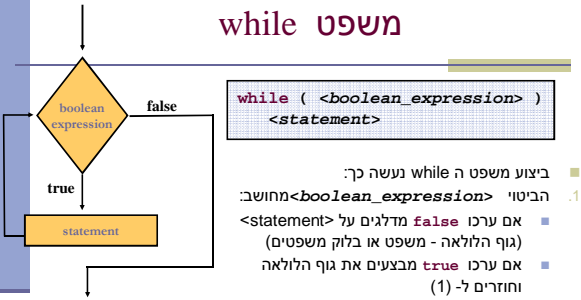
ריבוי תנאים (break)

```

System.out.print("Your grade is: ");
switch(grade){
    case 100:
        System.out.println("A+");
        break;
    case 90:
        System.out.println("A");
        break;
    case 80:
        System.out.println("B");
        break;
    case 70:
        System.out.println("C");
        break;
    case 60:
        System.out.println("D");
        break;
}
    
```

- ניתן לסיים משפט switch לאחר ההתאמה הראשונה, ע"י המבנה break
- מה יודפס עבור grade שהוא 70? מה יודפס עבור grade שהוא 75?
- שימוש במבנה default (ברירת מחדל) נותן מענה לכל הערכים שלא הופיעו ב case
- מקובל למקם את ה default כאפשרות האחרונה

משפט while


```

while ( <boolean_expression> )
    <statement>
    
```

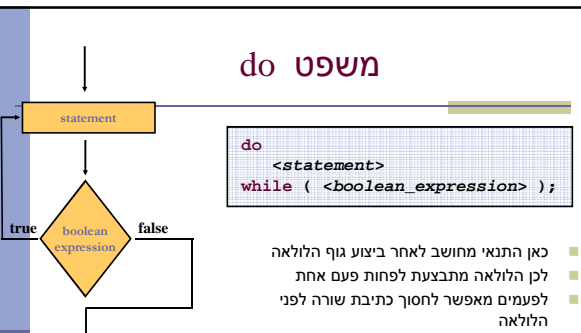
ביצוע משפט ה while נעשה כך:
 1. הביטוי <boolean_expression> מחושב:
 אם ערכו false מדלגים על <statement> (גוף הלולאה - משפט או בלוק משפטים)
 אם ערכו true מבצעים את גוף הלולאה וחוזרים ל- (1)

- לדוגמא: נשתמש בלולאת while כדי להדפיס 1000 פעמים את המחרוזת "אין מדברים בזמן השיעור"

לולאות

- בקורס המבוא למדנו על תהליכים איטרטיביים ורקורסיביים
- שניהם נכתבו בתחביר של רקורסיה (האינטרפרטר ממיר רקורסית זנב לאיטרציה)
- בג'אווה, כמו ברוב השפות, איטרציה כותבים במפורש בעזרת משפטים מיוחדים שנקראים לולאות
- ג'אווה מאפשרת גם רקורסיה, בצורה הרגילה (כאשר שרות קורא לעצמו, ישירות או בעקיפין)
- ג'אווה תומכת בשלושה סוגים של לולאות: משפט while, משפט do ומשפט for

משפט do


```

do
    <statement>
while ( <boolean_expression> );
    
```

- כאן התנאי מחושב לאחר ביצוע גוף הלולאה
- לכן הלולאה מתבצעת לפחות פעם אחת
- לפעמים מאפשר לחסוך כתיבת שורה לפני הלולאה

- נתרגם את לולאת ה-while מהשקף הקודם ללולאת do-while

"אין מדברים בזמן השיעור"

```

int counter = 0;
while (counter < 1000) {
    System.out.println("No talking during class");
    counter++;
}
    
```

- אף על פי שהדוגמא פשוטה, נמצאים בה כל מרכיבי הלולאה:
- הגדרת משתנה עזר ואתחולו
- בדיקת תנאי עזרה (שנמשך?)
- ביצוע איטרציה נוספת
- קידום משתנה העזר
- מוסכמות:
- משתני עזר מאותחלים ל-0
- בדיקת הסיום היא בעזרת האופרטור < על מספר האיטרציות המבוקש

משפט for

- במשפט ה **while** ראינו את 4 יסודות הלולאה
- אולם תחביר הלולאה כפי שמופיע ב **while** אינו תומך ישירות בהגדרת משתנה עזר, באתחולו ובקידומו
- המתכנתת צריכה להוסיף קוד זה לפני הלולאה או בתוכה
- תחביר משפט **for** כולל את 4 יסודות הלולאה:

```
for (<initialize>; <boolean_expression>; <increment> )
    <statement>
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

20

משפט do

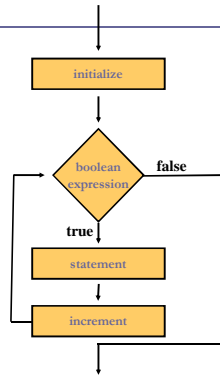
```
int counter = 0;
do {
    System.out.println("No talking during class");
    counter++;
} while (counter<1000);
```

- הבחירה בין השימוש במשפט **do** לשימוש במשפט **while** (במקרים שבהם ידוע בוודאות שיהיה לפחות מחזור אחד של הלולאה) היא עניין של טעם אישי

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

19

```
for (<initialize>; < boolean_expression>; <increment> )
    <statement>
```


22

משפט for

```
for (int counter = 0; counter<1000; counter++) {
    System.out.println("No talking during class");
}
```

- הגדרת משתנה עזר ואתחולו – משתנה זה מוגדר אך ורק בתחום הלולאה ה **for** ואינו נגיש לאחריו
- בדיקת תנאי עצירה (שנמשך?)
- קידום משתנה העזר
- גוף הלולאה - ביצוע איטרציה נוספת

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

21

משפט for

- החלקים **<increment>** ו **<initialize>** יכולים להכיל יותר ממשפט אחד, מופרדים בפסיקים. לדוגמא:
  - שתי הצהרות של שלמים (תחביר כללי לסדרת הצהרות מופרדות בפסיק, של משתנים מאותו טיפוס):
- ```
for (int i = 0, j = 10; i < 10; i++, j--)
```

```
sum += i * j;
```

- הדפסה במשפט **<initialize>**:

```
int counter;
for(counter = 0, System.out.println("Starting a loop"); counter<1000; counter++) {
    System.out.println("No talking during class");
}
```

- למרות שמו, יכול **<increment>** לטפל לא רק בהגדלת מספרים, אלא גם (למשל) להתקדם בסריקה של מבנה נתונים (דוגמאות בהמשך)

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

24

משפט for

לולאת ה **for**:

```
for (<initialize>; <boolean_expression>; <increment> )
    <statement>
```

כמעט שקולה ללולאת ה- **while**:

```
<initialize>;
while <boolean_expression> {
    <statement>;
    <increment>
}
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

23

משפט continue

- ביצוע משפט זה גורם ליציאה מיידייה מהאיטרציה הנוכחית של הלולאה, ולהתחיל מיד את האיטרציה הבאה
- יכול להופיע רק בתוך לולאה (משפט while, do, for)
- דוגמא - מה עושה הקוד הבא?

```
for ( int i = 1; i < 100; i++ ) {  
    if ( i % 17 == 0 )  
        continue;  
    s = s + i;  
}
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

26

משפט break

- ביצוע משפט break גורם ליציאה מיידייה מהמבנה המכיל אותו (משפט while, do, for, switch)
- ראינו דוגמא במשפט switch, שם זה שימושי מאד
- דוגמא נוספת – מה עושה הקוד הבא:

```
for ( int i = 1; i < 1000; i++ ) {  
    int j = i*i;  
    if ( j > 1000 )  
        break;  
    s = s + j;  
}
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

25

ההבדל בין continue ל-break

- גרסת continue למשחק "2-בום"
- ```
for (int i = 1; i < 10; i++) {
    if (i % 2 == 0)
        continue;
    System.out.println(i);
}
System.out.println("The End");
```

וכן...!

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

28

ההבדל בין continue ל-break

- נציג שתי גרסאות למשחק "2-בום"
- ```
for (int i = 1; i < 10; i++) {
    if (i % 2 == 0)
        break;
    System.out.println(i);
}
System.out.println("The End");
```

"נריץ" את גרסת ה-break



תוכנה 1 בשפת Java  
אוניברסיטת תל אביב

27

## break ו-continue מתויגים

- קיימת צורה נוספת של break ו-continue שכוללת תויות, ומאפשרת לצאת ממבנה כלשהו, לאו דווקא המבנה העוטף הסמוך
- הדבר שימושי ביותר ביציאה מלולאות מקוננות
- פרטים בקובץ ההערות שנמצא באתר הקורס

תוכנה 1 בשפת Java  
אוניברסיטת תל אביב

30

## לולאות מקוננות

- גוף הלולאה יכול להיות לולאה בעצמו
- נדפיס את לוח הכפל:

```
for ( int i = 1; i <= 10; i++ ) {  
    for ( int j = 1; j <= 10; j++ )  
        System.out.print(i*j + "\t");  
    System.out.println();  
}
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

29

foreach

- ביצוע פעולה מסוימת על כל אברי מערך היא פעולה שכיחה כל כך עד שב-Java5 ניתן לה תחביר מיוחד המכונה foreach (או for/in) בתחביר זה הקומפילר מייצר את העבודה עם משתנה העזר בצורה אוטומטית מאחורי הקלעים
- קטעי הקוד הבאים שקולים:

```
for (int i=0; i<arr.length; i++){
    sum += arr[i];
}
```

שקול ל-

```
for (double d : arr) {
    sum += d;
}
```

קרא זו כך: "לכל איבר d מטיפוס double שבמערך arr בצע..."

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

32

לולאות ומערכים

- לולאות שימושיות ביותר בעבודה עם מערכים
- להלן קטע קוד שמחשב את סכום אברי המערך arr:

```
double [] arr = {1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.0};
double sum = 0.0;
for (int i=0; i<arr.length; i++){
    sum += arr[i];
}
System.out.println("arr sum is: " + sum);
```

- הגדרת משתנה עזר שיהיה אינדקס המערך ואתחולו לאפס
- בדיקת תנאי עצירה – האם משתנה העזר עדיין קטן מגודל המערך
- קידום משתנה העזר באחד
- גוף הלולאה - ביצוע פעולה המשתמשת באיבר במקום ה- i

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

31

הגדרת שרות

- התחביר של הגדרת שרות הוא:

```
<modifiers> <type> <method-name> ( <paramlist> ) {
    <statements>
}
```

- <modifiers> הם 0 או יותר מילות מפתח מופרדות ברווחים (למשל public static)
- <type> מציין את טיפוס הערך שהשרות מחזיר
- void מציין שהשרות אינו מחזיר ערך
- <paramlist> רשימת הפרמטרים הפורמליים, מופרדים בפסיק, כל אחד מורכב מטיפוס הפרמטר ושמו

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

36

שרותי מחלקה (static methods)

- בדומה לשיגרה (פונקציה, פונקציה) בשפות תכנות אחרות, שרות מחלקה הוא סדרת משפטים שניתן להפעילה ממקום אחר בקוד של ג'אווה ע"י קריאה לשרות, והעברת אפס או יותר ארגומנטים

- שרותים כאלה מוכרזים על ידי מילת המפתח static כמו למשל:

```
public class MethodExamples {
    public static void printMultipleTimes(String text, int times) {
        for(int i=0; i<times; i++)
            System.out.println(text);
    }
}
```

- נתעלם כרגע מההכרזה public

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

35

דוגמא לשרות המחזיר ערך

```
public static int arraySum(int [] arr) {
    int sum = 0;
    for (int i : arr) {
        sum += i;
    }
    return sum;
}
```

- אם שרות מחזיר ערך, כל המסלולים האפשריים של אותו שרות (flows) צריכים להחזיר ערך
- אין נתקן את השרות הבא:

```
public static int returnZero() {
    int one = 1;
    int two = 2;

    if (two > one)
        return 0;
}
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

38

החזרת ערך משרות ומשפט return

- משפט return:

```
return <optional-expression>;
```

- ביצוע משפט return מחשב את הביטוי (אם הופיע), מסיים את השרות המתבצע כרגע וחוזר לנקודת הקריאה
- אם המשפט כולל ביטוי ערך מוחזר, ערכו הוא הערך שהקריאה לשרות תחזיר לקורא
- טיפוס הביטוי צריך להיות תואם לטיפוס הערך המוחזר של השרות
- אם טיפוס הערך המוחזר מהשרות הוא void, משפט ה-return לא יכלול ביטוי, או שלא יופיע משפט return כלל, והשרות יסתיים כאשר הביצוע יגיע לסופו

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

37

יש צורך באתחול מפורש

קטע הקוד הבא, לדוגמא, אינו עובר קומפילציה:

```
int i;
int one = 1;

if (one == 1)
    i = 0;

System.out.println("i=" + i);
```

הקומפיילר צועק ש-`i` עלול שלא להיות מאותחל לפני השימוש בו

גוף השרות

- גוף השרות מכיל הצהרות על משתנים מקומיים (variable declaration) ופסוקים ברי ביצוע (כולל `return`)
- משתנים מקומיים נקראים גם משתנים זמניים, משתני מחסנית או משתנים אוטומטיים
- הצהרות יכולות להכיל פסוק איתחול בר ביצוע (ולא רק אתחול ע"י ליטרלים)

```
public static void doSomething(String str) {
    int length = str.length();
    ...
}
```

- הגדרת משתנה זמני צריכה להקדים את השימוש בו
- תחום הקיום של המשתנה הוא גוף השרות
- חייבים לאתחל או לשים ערך באופן מפורש במשתנה לפני השימוש בו

קריאה לשרות (method call)

- קריאה לשרות (לפעמים מכונה – "זימון מתודה") שאינו מחזיר ערך (טיפוס הערך המוחזר הוא `void`) תופיע בתור משפט (פקודה), ע"י ציון שמו וסוגריים עם או בלי ארגומנטים
- קריאה לשרות שמחזיר ערך תופיע בדרך כלל כביטוי (למשל בצד ימין של השמה, כחלק מביטוי גדול יותר, או כארגומנט המועבר בקריאה אחרת לשרות)
- קריאה לשרות שמחזיר ערך יכולה להופיע בתור משפט, אבל יש בזה טעם רק אם לשרות תוצאי לוואי, כי הערך המוחזר הולך לאיבוד
- גם אם השרות אינו מקבל ארגומנטים, יש חובה לציין את הסוגריים אחרי שם השרות

```
public class MethodCallExamples {

    public static void printMultipleTimes(String text, int times) {
        for (int i = 0; i < times; i++)
            System.out.println(text);
    }

    public static int arraySum(int[] arr) {
        int sum = 0;
        for (int i : arr)
            sum += i;
        return sum;
    }

    public static void main(String[] args) {
        printMultipleTimes("Hello", 5);

        int[] primes = { 2, 3, 5, 7, 11 };
        int sumOfPrimes = arraySum(primes);
        System.out.println("Sum of primes is: " + sumOfPrimes);
    }
}
```

הגדרת שרות `void` (פרוצדורה)

הגדרת שרות עם ערך מוחזר (פונקציה)

קריאה לשרות

קריאה לשרות

אין חובה לקלוט את הערך המוחזר משרות, אולם אז הוא הולך לאיבוד

משתנה העזר `sumOfPrimes` מיותר, ניתן לוותר עליו

```
public class MethodCallExamples {

    public static void printMultipleTimes(String text, int times) {
        for (int i = 0; i < times; i++)
            System.out.println(text);
    }

    public static int arraySum(int[] arr) {
        int sum = 0;
        for (int i : arr)
            sum += i;
        return sum;
    }

    public static void main(String[] args) {
        printMultipleTimes("Hello", 5);

        int[] primes = { 2, 3, 5, 7, 11 };
        arraySum(primes);
    }
}
```

```
public class MethodCallExamples {

    public static void printMultipleTimes(String text, int times) {
        for (int i = 0; i < times; i++)
            System.out.println(text);
    }

    public static int arraySum(int[] arr) {
        int sum = 0;
        for (int i : arr)
            sum += i;
        return sum;
    }

    public static void main(String[] args) {
        printMultipleTimes("Hello", 5);

        int[] primes = { 2, 3, 5, 7, 11 };
        System.out.println("Sum of primes is: " + arraySum(primes));
        System.out.println("Sum of primes is: " + sumOfPrimes);
    }
}
```

שם מלא (qualified name)

- במחלקה המגדירה ניתן להשתמש בשם המלא של השרות, או במזהה הפונקציה בלבד (unqualified name)
- בצורה זו ניתן להגדיר במחלקות שונות פונקציות עם אותו השם (מכיוון שהשם המלא שלהן שונה אין התלבטות - no ambiguity)

```
public class CallingFromAnotherClass {  
    public static void main(String[] args) {  
        MethodCallExamples.printMultipleTimes("Hello", 5);  
  
        int[] primes = { 2, 3, 5, 7, 11 };  
        System.out.println("Sum of primes is: " +  
            MethodCallExamples.arraySum(primes));  
    }  
}
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

46

שם מלא (qualified name)

- אם אנו רוצים לקרוא לשרות מתוך שרות של מחלקה אחרת (למשל main), יש להשתמש בשמו המלא של השרות
- שם מלא כולל את שם המחלקה שבה הוגדר השרות ואחריו נקודה

```
public class CallingFromAnotherClass {  
    public static void main(String[] args) {  
        printMultipleTimes("Hello", 5);  
  
        int[] primes = { 2, 3, 5, 7, 11 };  
        System.out.println("Sum of primes is: " +  
            arraySum(primes));  
    }  
}
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

45

העמסת פונקציות (שיקולי נוחות)

- נממש את את max המקבלת שני ארגומנטים ומחזירה את הגדול מביניהם
- ללא שימוש בתכונת ההעמסה (בשפת C למשל) היה צורך להמציא שם נפרד עבור כל אחת מהמתודות:

```
public class MyUtils {  
    public static double max_double(double x, double y)  
    { ... }  
  
    public static long max_long(long x, long y)  
    { ... }  
}
```

- השמות מלאכותיים ולא נוחים

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

48

העמסת שרותים (method overloading)

- לשתי פונקציות ב Java יכול להיות אותו שם (מזהה) גם אם הן באותה מחלקה, ובתנאי שהחתימה שלהן שונה
- כלומר הם שונות בטיפוס ולא מספר ארגומנטים שלהם
- לא כולל ערך מוחזר!

- הגדרת שתי פונקציות באותו שם ובאותה מחלקה נקראת העמסה

- כבר השתמשנו בפונקציה מועמסת - println עבדה גם כשהעברנו לה משתנה פרימיטיבי וגם כשהעברנו לה מחזורת

- נציג שלוש סיבות לשימוש בתכונת ההעמסה

- נוחות
- ערכי ברירת מחדל לארגומנטים
- תאימות אחורה

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

47

העמסה והקומפיילר

- המהדר מנסה למצוא את הגרסה המתאימה ביותר עבור כל קריאה לפונקציה על פי טיפוס הארגומנטים של הקריאה
- אם אין התאמה מדויקת לאף אחת מחתימות השרותים הקיימים, המהדר מנסה המרות (casting) שאינן מאבדות מידע
- אם לא נמצאת התאמה או שנמצאות שתי התאמות "באותה רמת סבירות" או שפרמטרים שונים מתאימים לפונקציות שונות המהדר מודיע על אי בהירות (ambiguity)

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

50

העמסת פונקציות (פחות נוחות)

- בעזרת מנגנון ההעמסה ניתן להגדיר:

```
public static double max(double x, double y)  
public static long max(long x, long y)
```

- בחלק מהמקרים, אנו משלמים על הנוחות הזו

- למשל, איזו מהפונקציות תופעל במקרים הבאים:

```
max(1L, 1L); // max(long, long)  
max(1.0, 1.0); // max(double, double)  
max(1L, 1.0); // max(double, double)  
max(1, 1); // max(long, long)
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

49

העמסה וערכי ברירת מחדל לארגומנטים

- לדוגמא:
  - פונקציה לביצוע ניסוי פיזיקלי מורכב:

```
public static void doExperiment(double altitude,
double pressure, double volume, double mass){
    ...
}
```
  - אם ברוב הניסויים המתבצעים הגובה, הלחץ והנפח אינם משתנים, יהיה זה מסורבל לציין אותם בכל קריאה לפונקציה
  - לשם כך, נגדיר עוד גרסה יותר קומפקטית המקבלת כארגומנט רק את המסה:

```
public static void doExperiment(double mass){
    ...
}
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

52

העמסה וערכי ברירת מחדל לארגומנטים

- נתאר מצב שבו פונקציה המקבלת מספר ארגומנטים, מרבה לקבל את אותם ערכים עבור חלק מהארגומנטים
- כדי לחסוך ממי שקורא לפונקציה את הצורך לציין את כל הארגומנטים (אולי הם רבים, אולי ערכיהם איזוטרים), נעמיס גרסה שבה יש לציין רק את הארגומנטים "החשובים באמת"

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

51

העמסה, תאימות לאחור ושכפול קוד

- על כן במקום להחליף את חתימת השרות נוסף פונקציה חדשה כגירסה מועמסת
  - משתמשי הפונקציה המקורית לא נפגעים
  - משתמשים חדשים יכולים לבחור האם לקרוא לפונקציה המקורית או לגרסה החדשה ע"י העברת מספר ארגומנטים מתאים
- בעיה – קיים דמיון רב בין המימושים של הגרסאות המועמסות השונות (גוף המתודות compute)
- דמיון רב מדי - שכפול קוד זה הינו בעייתי מכמה סיבות שנוציין מיד

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

54

העמסה ותאימות לאחור

- נניח כי כתבת את הפונקציה השימושית:

```
public static int compute(int x)
```

המבצעת חישוב כלשהו על הארגומנט x
- לאחר זמן מה, כאשר הקוד כבר בשימוש במערכת (גם מתוך מחלוקת אחרות שלא אתה כתבת), עלה הצורך לבצע חישוב זה גם בבסיס ספירה אחרים (החישוב המקורי בוצע בבסיס עשרוני)
- בשלב זה לא ניתן להחליף את חתימת הפונקציה להיות:

```
public static int compute(int x, int base)
```

מכיוון שקטעי הקוד המשתמשים בפונקציה יפסיקו להתקמפל

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

53

העמסה, שכפול קוד ועקביות

- חסרונות שכפול קוד:
  - קוד שמופיע פעמיים, יש לתחזק פעמיים – כל שינוי, שדרוג או תיקון עתידי יש לבצע בצורה עקבית בכל המקומות שבהם מופיע אותו קטע הקוד
  - כדי לשמור על עקביות שתי הגרסאות של compute נממש את הגרסה הישנה בעזרת הגרסה החדשה:

```
public static int compute(int x, int base){
    // complex calculation...
}

public static int compute(int x){
    return compute(x, 10);
}
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

56

שכפול קוד
הוא הדבר הנורא ביותר
בעולם (התוכנה) !

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

55

העמסת מספר כלשהו של ארגומנטים

- רעיון: הארגומנטים יועברו כמערך

```
public static double average(double [] args) {
    double sum = 0.0;
    for (double d : args) {
        sum += d;
    }
    return sum / args.length;
}
```

- יתרון: שכפול הקוד נפתר

- חסרון: הכבדה על הלקוח - כדי לקרוא לפונקציה יש ליצור מערך

```
public static void main(String[] args) {
    double [] arr = {1.0, 2.0, 3.0};
    System.out.println("Average is: " + average(arr));
}
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

58

העמסת מספר כלשהו של ארגומנטים

- ב Java5 התווסף תחביר להגדרת שרות עם מספר לא ידוע של ארגומנטים (vararg)
- נניח שברצוננו לכתוב פונקציה שמחזירה את ממוצע הארגומנטים שקיבלה:

```
public static double average(double x){
    return x;
}

public static double average(double x1, double x2){
    return (x1 + x2) / 2;
}

public static double average(double x1, double x2, double x3){
    return (x1 + x2 + x3) / 3;
}
```

- למימוש 2 חסרונות:
  - שכפול קוד
  - לא תומך בממוצע של 4 ארגומנטים

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

57

משתני מחלקה

- עד כה ראינו משתנים מקומיים – משתנים זמניים המוגדרים בתוך מתודה, בכל קריאה למתודה הם נוצרים וביציאה ממנה הם נהרסים

- ב Java ניתן גם להגדיר משתנים גלובליים (global variables) משתנים אלו מכונים גם:
  - משתני מחלקה (class variables)
  - אברי מחלקה (class members)
  - שדות מחלקה (class fields)
  - מאפייני מחלקה (class properties/attributes)
  - שדות סטטיים (static fields/members)

- משתנים אלו יוגדרו בתוך גוף המחלקה אך מחוץ לגוף של מתודה כלשהי, וסומנו ע"י המצייני `static`

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

60

ג'אווה באה לעזרה

- תחביר מיוחד של שלוש נקודות (...) יוצר את המערך מאחורי הקלעים:

```
public static double average(double ... args) {
    double sum = 0.0;
    for (double d : args) {
        sum += d;
    }
    return sum / args.length;
}
```

- ניתן כעת להעביר מפונקציה מערך או ארגומנטים בודדים:

```
double [] arr = {1.0, 2.0, 3.0};
System.out.println("Average is: " + average(arr));
System.out.println("Average is: " + average(1.0, 2.0, 3.0));
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

59

נשתמש במשתנה גלובלי `counter` כדי לספור את מספר הקריאות למתודה `m()`:

```
public class StaticMemberExample {
    public static int counter; //initialized by default to 0;

    public static void m() {
        int local = 0;
        counter++;
        local++;
        System.out.println("m(): local is " + local +
            "\t\tcounter is " + counter);
    }

    public static void main(String[] args) {
        m();
        m();
        m();
        System.out.println("main(): m() was called " +
            counter + " times");
    }
}
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

62

משתני מחלקה לעומת משתנים מקומיים

- משתנים אלו, שונים ממשתנים מקומיים בכמה מאפיינים:

- תחום הכרות:** מוכרים בכל הקוד (ולא רק מתוך פונקציה מסוימת)
- משך קיום:** אותו עותק של משתנה נוצר בזמן טעינת הקוד לזיכרון ונשאר קיים בזיכרון התוכנית כל עוד המחלקה בשימוש
- אתחול:** משתנים גלובליים מאותחלים בעת יצירתם. אם המתכנת לא הגדיר להם ערך אתחול - יאותחלו לערך ברירת המחדל לפי טיפוסם (0, false, null)
- הקצאת זיכרון:** הזיכרון המוקצה להם נמצא באזור ה Heap (ולא באזור ה- Stack)

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

61

זה סופי

- ניתן לקבע ערך של משתנה ע"י ציון המשתנה כ `final`
- למשתנה `final` ניתן לבצע השמה פעם אחת בדייק. כל השמה נוספת לאותו משתנה תגרוור שגיאת קומפילציה
- דוגמא:

```
public final static long uniqueID = ++counter;
```
- מוסכמה מקובלת היא שמות משתנים המציינים קבועים ב-UPPERCASE כגון:

```
public final static double FOOT = 0.3048;
public final static double PI = 3.1415926535897932384;
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

64

שם מלא

- ניתן לפנות למשתנה `counter` גם מתוך קוד במחלקה אחרת, אולם יש צורך לציין את שמו המלא (qualified name)
- במחלקה שבה הוגדר משתנה גלובלי ניתן לגשת אליו תוך ציון שמו המלא או שם המזהה בלבד (unqualified name)
- בדומה לצורת הקריאה לשרותי מחלקה

```
public class AnotherClass {
    public static void main(String[] args) {
        StaticMemberExample.m();
        StaticMemberExample.m();
        StaticMemberExample.m();
        System.out.println("main(): m() was called " +
            StaticMemberExample.counter + " times");
    }
}
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

63

העברת פרמטרים by value

- העברת פרמטרים by value (ע"י העתקה) יוצרת מספר מקרים מבלבלים, שידרשו מאיתנו הכרות מעמיקה יותר עם מודל הזיכרון של Java
- למשל, מה מדפיס הקוד הבא?

```
public class CallByValue {
    public static void setToFive(int arg){
        arg = 5;
    }

    public static void main(String[] args) {
        int x = 0;
        System.out.println("Before: x=" + x);
        setToFive(x);
        System.out.println("After: x=" + x);
    }
}
```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

66

העברת ארגומנטים

- כאשר מתבצעת קריאה לשרות, ערכי הארגומנטים נקשרים לפרמטרים הפורמלים של השרות לפי הסדר, ומתבצעת השמה לפני ביצוע גוף השרות.

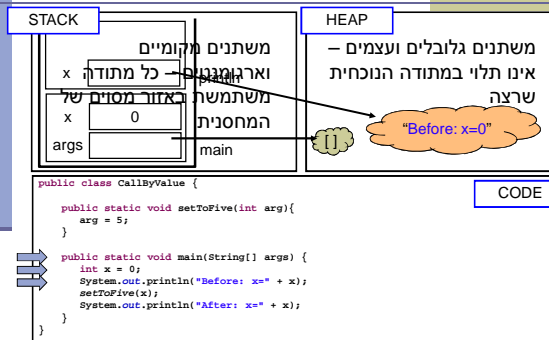
- בהעברת ערך לשרות הערך מועתק לפרמטר הפורמלי
- צורה זאת של העברת פרמטרים נקראת call by value

- כאשר הארגומנט המועבר הוא הפנייה (התייחסות, reference) העברת הפרמטר מעתיקה את התייחסות. אין העתקה של העצם שאליו מתייחסים – זאת בשונה משפות אחרות כגון C++ שבהם קיימת גם שיטת העברה by reference

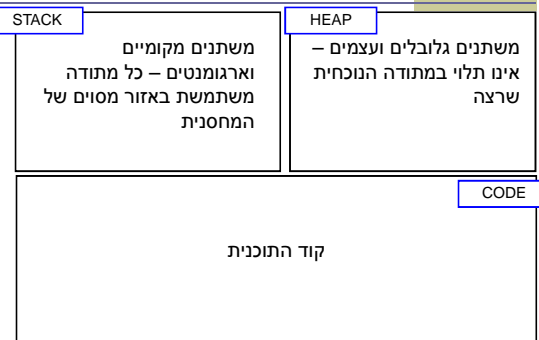
ב Java גם reference מועבר by value

65

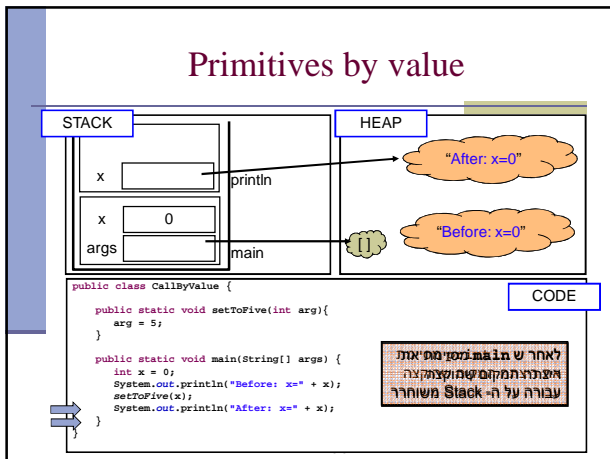
Primitives by value

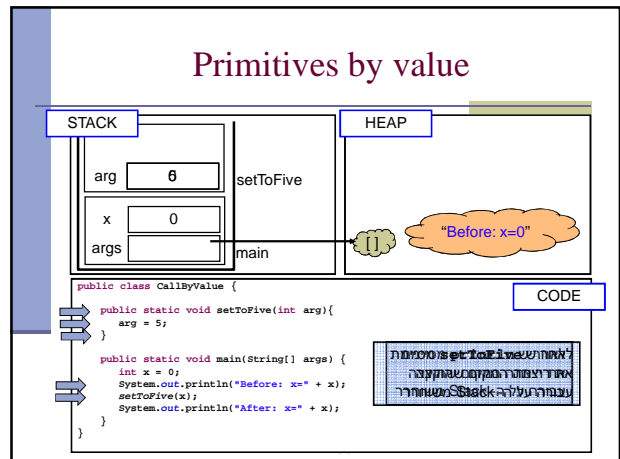
מודל הזיכרון של Java

Primitives by value

Primitives by value

- מה יקרה אם המשתנה המקומי x שהועבר היה מטיפוס הפנייה? למשל, מה מדפיס הקוד הבא?

```

import java.util.Arrays; //explained later...

public class CallByValue {

    public static void setToZero(int [] arr){
        arr = new int[3];
    }

    public static void main(String[] args) {
        int [] arr = {4,5};
        System.out.println("Before: arr=" + Arrays.toString(arr));
        setToZero(arr);
        System.out.println("After: arr=" + Arrays.toString(arr));
    }
}

```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

72

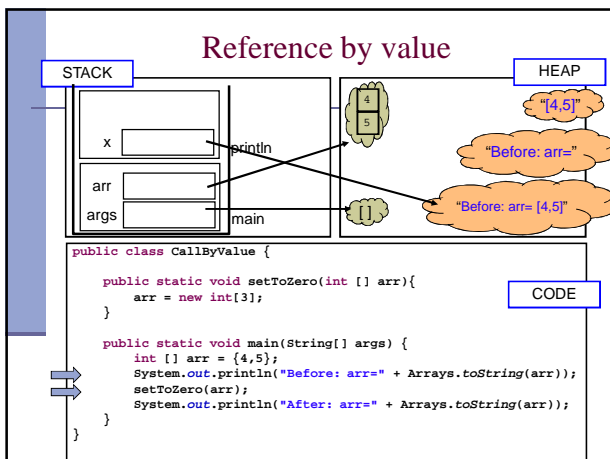
שמות מקומיים

- בדוגמה ראינו כי הפרמטר הפורמלי arg קיבל את הערך האקטואלי של הארגומנט x
- בחירת השמות השונים לא משמעותית - יכולנו לקרוא לשני המשתנים באותו שם ולקבל התנהגות זהה
- שם של משתנה מקומי מסתיר משתנים בשם זהה הנמצאים בתחום עוטף או גלובליים
- מטודה מכירה רק משתני מחסנית הנמצאים באזור שהוקצה לה על המחסנית (frame)

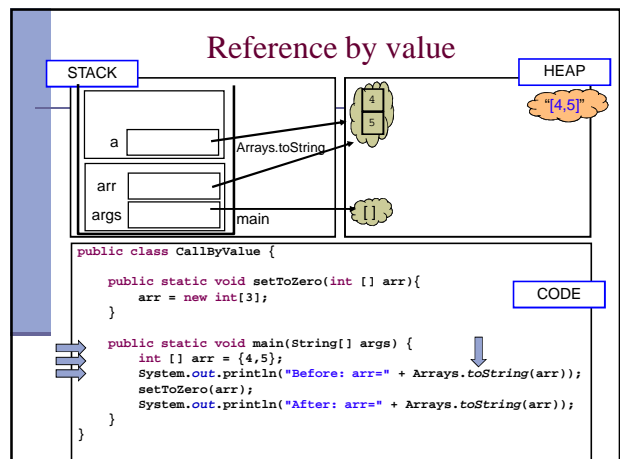
תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

71

Reference by value

Reference by value

Reference by value

```

public class CallByValue {
    public static void setToZero(int [] arr){
        arr = new int[3];
    }

    public static void main(String[] args) {
        int [] arr = {4,5};
        System.out.println("Before: arr=" + Arrays.toString(arr));
        setToZero(arr);
        System.out.println("After: arr=" + Arrays.toString(arr));
    }
}

```

Reference by value

```

public class CallByValue {
    public static void setToZero(int [] arr){
        arr = new int[3];
    }

    public static void main(String[] args) {
        int [] arr = {4,5};
        System.out.println("Before: x=" + Arrays.toString(arr));
        setToZero(arr);
        System.out.println("After: x=" + Arrays.toString(arr));
    }
}

```

הפונקציה הנקראת והעולם שבחוץ

- בשיטת העברה by value לא יעזור למתודה לשנות את הארגומנט שקיבלה, מכיוון שהיא מקבלת עותק אז איך יכולה מתודה להשפיע על ערכים במתודה שקראה לה?
- ע"י ערך מוחזר
- ע"י גישה למשתנים או עצמים שהוקצו ב-Heap
- מתודות שמשנות את תמונת הזיכרון נקראות Transformers או Mutators

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

Reference by value

```

public class CallByValue {
    public static void setToZero(int [] arr){
        arr = new int[3];
    }

    public static void main(String[] args) {
        int [] arr = {4,5};
        System.out.println("Before: arr=" + Arrays.toString(arr));
        setToZero(arr);
        System.out.println("After: arr=" + Arrays.toString(arr));
    }
}

```

Heap, Heap – Hooray!

```

public class CallByValue {
    static int global = 4;

    public static int increment(int [] arr){
        int local = 5;
        arr[0]++;
        global++;
        return local;
    }

    public static void main(String[] args) {
        int [] arr = {4};
        System.out.println("Before: arr[0]=" + arr[0] + "\tglobal=" + global);
        int result = increment(arr);
        System.out.println("After: arr[0]=" + arr[0] + "\tglobal=" + global);
        System.out.println("result = " + result);
    }
}

```

מה מדפיסה התוכנית הבאה?

```

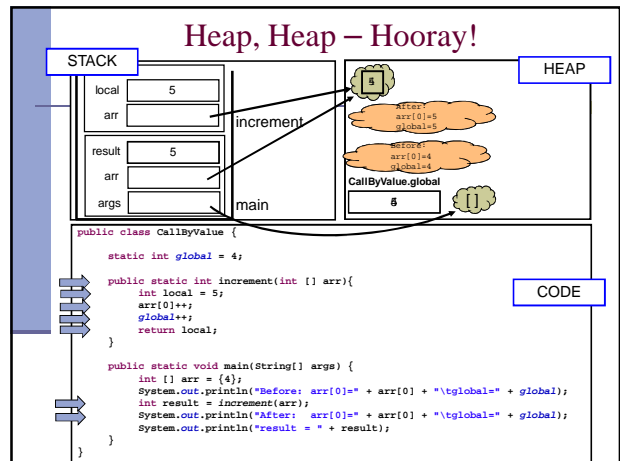
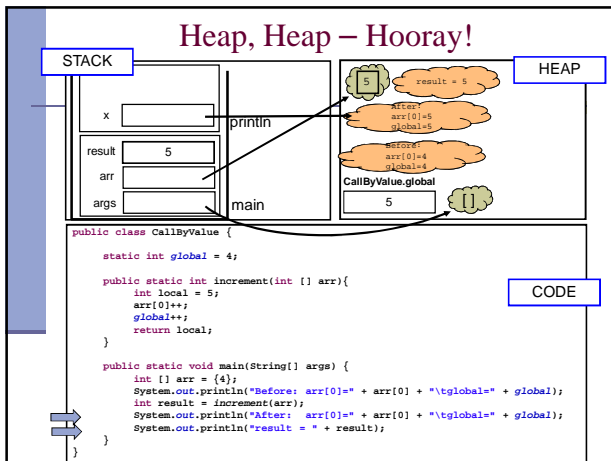
public class CallByValue {
    static int global = 4;

    public static int increment(int [] arr){
        int local = 5;
        arr[0]++;
        global++;
        return local;
    }

    public static void main(String[] args) {
        int [] arr = {4};
        System.out.println("Before: arr[0]=" + arr[0] + "\tglobal=" + global);
        int result = increment(arr);
        System.out.println("After: arr[0]=" + arr[0] + "\tglobal=" + global);
        System.out.println("result = " + result);
    }
}

```

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

משתני פלט (Output Parameters)

- לכאורה אוקיימורון
- איך נכתוב פונקציה שצריכה להחזיר יותר מערך אחד?
- הפונקציה תחזיר מערך
- ומה אם הפונקציה צריכה להחזיר נתונים מטיפוסים שונים?
- הפונקציה תקבל כארגומנטים הפניות לעצמים שהוקצו ע"י הקורא לפונקציה (למשל הפניות למערכים), ותמלא אותם בערכים משמעותיים
- בשפות אחרות (למשל C#) קיים תחביר מיוחד לסוג כזה של ארגומנטים – ב Java אין לכך סימון מיוחד

תוכנה 1 בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב

